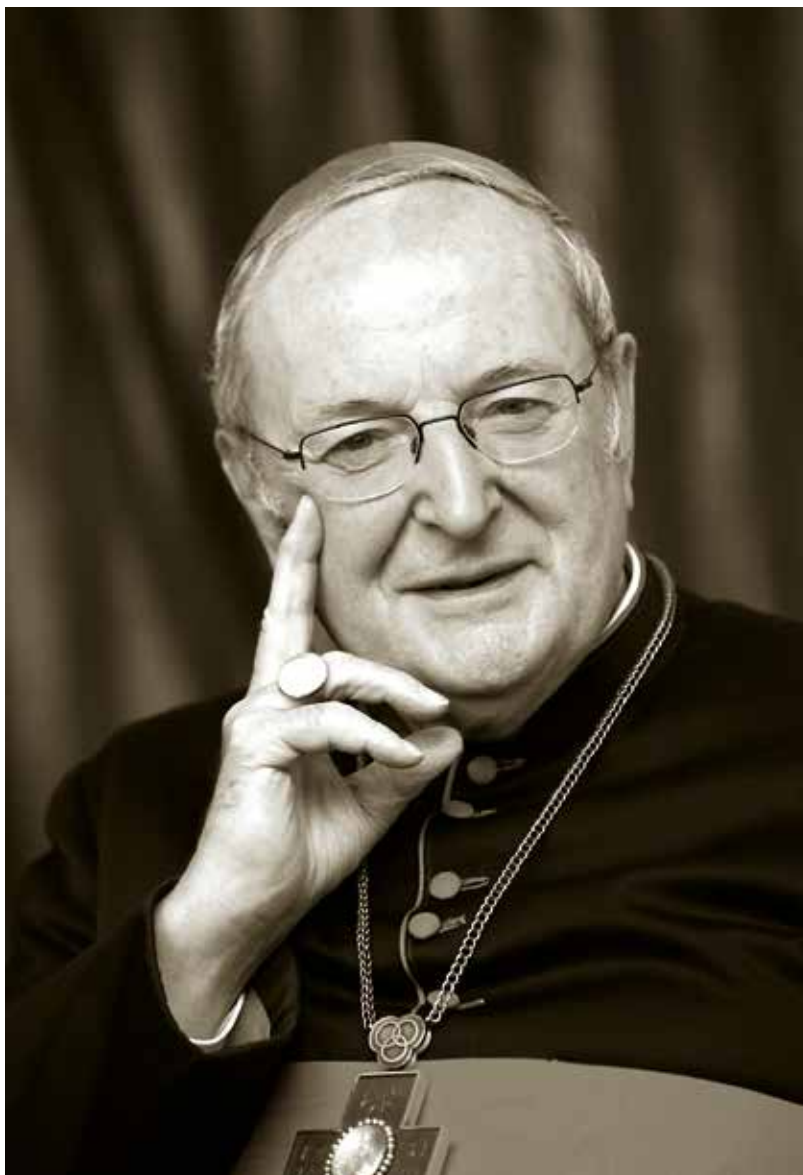

„Vždycky jsem se cítil tak trochu jako Čech“

S kardinálem Joachimem Meisnerem o jeho poválečném dospívání, o životě katolíka v diaspoře i o tom, jaké to bylo vést diecézi ve východním Německu a tajně světit české kněze.

Joachim Meisner (1933–2017) patřil k nejvýraznějším osobnostem současné katolické církve v Německu. Zároveň po celý svůj život udržoval vřelé vztahy s řadou biskupů, kněží, řeholníků, řeholnic i laiků ze zemí bývalého východního bloku. Do pádu železné opony tajně udělal kněžské svěcení přibližně čtyřiašedesáti Čechoslovákům, kteří by jinak měli za daných poměrů cestu k duchovní službě uzavřenou. Výrazně se tak zasloužil o doplnění kněžského stavu v Čechách a na Slovensku. Po roce 1989 usedl do čela Renovabis – sdružení německých katolíků k obnově křesťanské kultury a života ve střední a východní Evropě. Aktivně byl zapojen do všech grémií, která řešila podporu pro českou a slovenskou katolickou církev oslabenou léty reálného socialismu. Když mu byl v roce 1998 udělen Řád Bílého lva, nejvyšší státní vyznamenání České republiky, nešlo o pouhé zdvořilostní gesto, nýbrž o výraz díků a uznání. Ze stejných důvodů obdržel Joachim Meisner v roce 2015 i cenu Václava Bendy, pamětní medaili ÚSTR pro ty, kdo se zasloužili o svobodu a demokracii.

S naší zemí udržoval Joachim Meisner blízký kontakt do posledních chvil svého života. Loni, na den české státnosti, kázal tento emeritní biskup berlínský a emeritní arcibiskup Kolína nad Rýnem před poutníky Národní svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi. Mluvil o svatém Václavu jako o velkém učiteli Evropy. Letos v březnu koncebroval v pražské katedrále sv. Víta zádušní mši za zesnulého emeritního pražského arcibiskupa Miloslava Vlka. To bylo naposledy, co sloužil po boku českých biskupů. Jen o čtvrt roku později, 5. července 2017, zemřel.

Joachim kardinál Meisner (25. 12. 1933 – 5. 7. 2017)

Foto: archiv Stanislavy Vodičkové

Následující rozhovor vznikl v červnu 2015 na Velehradě během konference *Velehrad vás volá!*, kterou spolupořádal Ústav pro studium totalitních režimů. Záměrem pořadatelů bylo připomenout třicáté výročí poutní slavnosti z roku 1985, kdy 250 tisíc poutníků vypískalo komunistické funkcionáře a dožadovalo se

svobody. Inspirovali je k tomu mimo jiné tajní řeholníci, řeholnice i kněží tajně vysvěcení tehdejšími berlínským biskupem Meisnerem. Právě proto byl Joachim Meisner čestným hostem konference. V rozhovoru potvrdil svůj smysl pro humor, nezkrotný temperament i široký rozhled přítele velkých papežů našeho věku.

Narodil jste se v dramatickém roce 1933. Jak na své dětství vzpomínáte?

Na svět jsem přišel ve Slezsku, ve Vratislavi poté, co už byl Hitler u kormidla. Nový režim jsem poznal poprvé v šesti letech ve škole. Původně nás učitelé zdravili: *Pozdrav Pán Bůh*. V roce 1940 přišel nový učitel a řekl: *Už ne Pozdrav Pán Bůh, ale Heil Hitler!* Náš otec nuceně narukoval do války. Měli jsme obchod, který jsme museli zavřít. Nový režim jsem tedy velmi brzy pocítil značně negativně. Ve Vratislavi byla velká farnost – probošt, farář a kaplani. Dva kaplani ale skončili v koncentračním táboře. My děti jsme se doma maminky ptaly, kde jsou. Odpověďet přímo bylo příliš nebezpečné. Proto to maminka vždycky nějak opisovala: *Dostali se do problémů* apod. Rodiče nechtěli lhát, ale pravdu říct také nemohli.

Vratislav jste museli opustit. Kdy se tak stalo?

Krátce po mých jedenáctých narozeninách, na poslední chvíli. Fronta se blížila a tři dny po našem odchodu město obklíčili Rusové. Maminka měla s sebou jen jednu tašku a nás čtyři děti. Vlakovými jsme dojeli do Drážďan. Tam jsme stáli na nádraží, když začalo bombardování. Většina města lehla popelem. Je to opravdu milost Boží, že jsme byli z toho pekla zachráněni. Poté jsme přišli do evangelického Durynska. Ocitli jsme se tam jako první katolíci od doby reformace. Ve své třídě jsem byl jediný katolík. Tam má asi počátek moje hrdost na to, že jsem trochu jiný než ostatní. Spolužáci mi záviděli katolické svátky – Tři krále, Neposkvrněné početí Panny Marie apod. Říkali: *To je ale sympatické náboženství, když dává tolik volna ze školy*. V Durynsku po roce 1945 vznikla chudá katolická diaspora. Neměli jsme kostel a mše svatá se sloužila jen jednou za čtrnáct dní. Farář se staral o dva tisíce katolíků ve třiceti různých obcích. Navzdory všemu to

byl výborný duchovní, mimořádně vynalézavě pracoval s mládeží. Říkal: *Mladí jsou teď rozptýleni po celém území Německa, proto musím zorganizovat ročně tři akce, aby se vzájemně poznali*. Nejprve se pořádal velký karneval, kde se i tančilo. Já už byl v semináři, a tak jsem tančit nesměl. Náš farář mi tehdy řekl: *My dva se budeme modlit růženec, aby v těch mladých zahořela láska*. Pak byl společný výlet s večerní taneční zábavou. A na podzim slavnost vína, ale to víno se vyrábělo z rebarbory. Hlavně že se tehdy lidé navzájem setkávali a mohli navazovat kontakty. Když jsem pak jako světící biskup biřmoval ve svém děkanátu, mohl jsem každému z těch mladých biřmovanců říct, kde to poprvé zajiskřilo mezi jeho tatínkem a maminkou.

Vaše cesta ke kněžství ovšem nebyla přímočará...

V roce 1948 jsem vyšel ze základní školy. Vždycky jsem se chtěl stát knězem, ale chyběl seminář. Nastoupil jsem tedy do učení k Raiffeisen Bank. Poté jsem si mohl dodělat maturitu na gymnáziu v Magdeburku. Následoval kněžský seminář v Erfurtu. Pak přišlo mé první kaplanské místo v Heiligenstadtu v Durynsku, v největší farnosti praktikujících katolíků v bývalé NDR. To byl zázrak, který na mě Bůh uskutečnil. Považte: primici jsem slavil v evangelickém kostele, tehdy jsme ještě neměli vlastní katolický kostel. Opravdu jsem katolický křesťan z diaspory. V Heiligenstadtu jsem prožil tři roky a byl to krásný čas. Odtud jsem odešel stále jako kaplan do Erfurtu, roku 1975 jsem se stal světícím biskupem Erfurtu a po pěti letech berlínským biskupem. V Berlíně jsem strávil devět let, pak jsem musel do Kolína nad Rýnem. Byl to velmi zajímavý život. Se všemi svými šéfy, s farářem, biskupem i papežem, jsem jednal vždy podle zásady „Chci, abych mohl říct vše, co si myslím, pak udělám vše, co řeknete vy“. A to jsem skutečně praktikoval.

Jak vysvětlit váš zvláštní vztah k církvi v Československu?

Vždycky jsem se tak trochu cítil jako Čech. K našim slezským dějinám je třeba dodat: až do slezských válek jsme patřili k Čechům a tím k Rakousku, k Habsburkům. My katolíci Prusové jsme nikdy neměli pruskou mentalitu. Můj otec by mi vlepil polhlavek, kdybych řekl: *Fridrich Veliký*. On by mě opravil: *Ten, kterého Prusové nazývají Veliký*. Měli jsme auto a v neděli dopoledne jsme často jezdili na bohoslužby do Králíků, Vamberic nebo Barda. Tehdy to všechno bylo ještě německé, kromě Králíků. Ale jeli jsme i do Příbrami. A protože všechna ta místa dříve patřila Habsburkům, říkala moje babička vždy, když jsme jeli do Čech: *Zjedeme do císařství*. Prahu jsem znal jen z literatury, ale nadchla mě. Poprvé jsem tam jel soukromě někdy v roce 1966. Především jsem navštěvoval kostely a jejich prostřednictvím jsem vnímal město. Řekl jsem si: *Kdyby měla být někdy Evropa sjednocená, chtěl bych podzim svého života strávit v tomto městě*.

Co bylo impulsem k tajným svěcením?

Kardinál Tomášek mi řekl, že má pět nebo šest kandidátů, kteří se chtějí stát knězi pražské arcidiecéze, ale nesmí je světit. Co tedy dělat? Tak vznikla myšlenka tajných svěcení v Německu. Bylo to komplikované. Nešlo jen o nebezpečí, které představoval komunistický režim. Museli jsme také dodržet kanonické právo. Podle něj biskup světit kněze ze své diecéze. Nebo kněze, který patří k nějakému řeholnímu společenství. Jak tedy zařídít, abych mohl světit ty, kteří ani nepatří do mé diecéze, ani nejsou členy řeholního společenství? Uvažoval jsem o tom tehdy v Římě s kardinálem Mayerem¹, který byl vynikajícím znalcem církevního práva a zároveň mužem církve. Ten navrhl při pražské diecézi založit pia unio, což je sdružení podobné řeholnímu

1 Paul Augustin Mayer (1911–2010), benediktin, roku 1935 vstoupil do kláštera v Metten, kde se stal roku 1966 opatem. Podílel se na pří-

Soška svatohorské Madony. Svědkyně tajných svěcení v Berlíně.

Foto: Přemysl Fialka

společnosti, jen volnějšího typu. Tajné svěcení kněží se stali jeho součástí. Tím se problém vyřešil. Kanonické právo je tady kvůli tomu, aby pomáhalo církvi, ne naopak. Proto se může každý spolehnout, že ta svěcení byla udělena platně.

Za svěcení jste nesl odpovědnost. Jak jste si ověřoval, že jsou kandidáti na kněžství dobře připraveni?

Všichni byli vzděláváni podle teologie Josefa Zvěřiny², kterého jsem znal osobně. Takže to byli teologicky dobře orientovaní lidé. Jinak jsem spoléhal na informace od kněze Václava Dvořáka³. Komunistický režim mu znemožnil duchovní službu, tak vedl velký antikvariát na Jungmannově náměstí v Praze a byl jakýmsi mým „pověřeným zástupcem“. U něho se stále scházeli nějakí kněží, až jsem si říkal: *Ducha svatého není možné dostat pod zem*. Pater Dvořák nikdy nepřijížděl na tajná svěcení, to bylo příliš nebezpečné. Ale o každém kandidátovi jsme se dlouze bavili. Všechna svěcení verifikoval dnešní emeritní papež Benedikt XVI., tehdy kardinál Joseph Ratzinger⁴. Později mi řekl: *U tebe svěcení probíhalo nejméně problematičky, nebyly žádné chyby, žádné pochybnosti*.

Musel se u tajných kandidátů kněžství nějak upravovat samotný obřad svěcení?

To probíhalo zcela standardně, jen v úzkém kruhu, bez účasti věřících. Měl jsem velmi malou kapli. Při prostraci, tedy při té části obřadu,

kdy kandidáti leží čelem k zemi, jim nohy vyčuhovaly na chodbu. Muse-li jsme mít otevřené dveře. Já jsem klečel před oltářem. Zatímco obřad probíhal, řeholní sestra připravovala hostinu. Podobnou svatební, s tak nazdobenou tabulí. Po skončení obřadu jsme si se sestrou klekli a požádali o novokněžské požehnání. Já za jejich otce a sestru za jejich matku. Všechny moje rekvizity pro tajná svěcení dnes najdete Na Svaté Hoře u Příbrami v muzeu. Sestry notredamky z Javorníku mi jednou darovaly mitru s obětovaným beránkem. Tu jsem při tajných svěceních vždy nosil. A pak jsem měl ještě malou sošku svatohorské Madony. Při obřadu jsem ji stavěl na oltář, aby budoucí kněží věděli, pro kterou církve jsou svěcení, i když kolem sebe neměli žádné věřící. Říkal jsem jim: *Matka Boží přivádí s sebou všechny, kteří se radují z vašeho svěcení a kteří čekají na svátosti, jež jim udělíte*.

Jak probíhala domluva ohledně tajných svěcení?

Václav Dvořák mi řekl: *Někdo tě přijde navštívit*. Byl to kurýr, který patřil ke Dvořákově skupině. Dal mi pár dalších informací o příštích svěceních. Vše probíhalo ústně, nikdy písemně. Adepti svěcení po příchodu jako po-

pravě 2. vatikánského koncilu a od roku 1971 byl sekretářem kongregace pro řeholní a sekulární instituty. O rok později se stal titulárním arcibiskupem a v roce 1985 kardinálem, roku 1988 pak prefektem Kongregace pro bohoslužbu a svátosti.

- 2 Jozef Zvěřina (1913–1990), kněz, teolog, historik umění, vysvěcen knězem v roce 1937, vystudoval filozofii a teologii na Lateránské univerzitě v Římě. Za okupace byl internován, v letech 1950–1951 byl v pomocných technických praporech (PTP). V roce 1952 byl zatčen a odsouzen k 22 letům vězení. Po propuštění v roce 1965 mohl pracovat pouze v dělnických profesích až do roku 1969, kdy krátce přednášel bohoslovcům křesťanskou archeologii a dějiny církevního umění. Do svého penzionování v roce 1974 působil v duchovní správě a byl činný v tajné církvi. Patřil k prvním signatářům Charty 77.
- 3 Václav Dvořák (1921–2008), za druhé světové války byl totálně nasazen v rakouském Linci. Roku 1948 byl vysvěcen na kněze, v letech 1951–1953 si odbyval vojenskou prezenční službu u PTP. V letech 1953–1960 následovala vyšetřovací vazba, soud a věznění. Po propuštění nedostal státní souhlas k výkonu duchovenské služby, mohl působit jen v civilních zaměstnáních (v antikvariátu). Stal se organizátorem tajného života církve a ústřední osobností společnosti, kam patřili např. polistopadový ministr školství Petr Pířha nebo psycholog a pozdější tajný kněz Tomáš Halík. Jáhenské svěcení Tomáše Halíka a v textu rozhovoru později uváděného Antonína Kloudy v červnu roku 1977 bylo pravděpodobně vůbec prvním tajným svěcením, kterého se Joachim Meisner, v té době pomocný biskup erfurtský, zúčastnil jako spolusvětitel.
- 4 Joseph Alois Ratzinger (nar. 1927), německý teolog, emeritní papež. Od 60. let minulého století do roku 1977, kdy se stal arcibiskupem diecéze Mnichov-Freising, působil vědecky a pedagogicky v oboru dogmatiky a fundamentální teologie na vysokých školách a univerzitách ve Freisingu, Bonnu, Münsteru, Tübingenu a Regensburgu (Řezně). Kardinálem se stal v roce 1977. Od roku 1981 byl prefektem Kongregace pro nauku víry, do kompetencí této kongregace spadala i tajná svěcení. V roce 2005 byl zvolen papežem, přijal jméno Benedikt XVI. Abdikoval roku 2013.

Mitra, ve které kardinál Meisner tajně světil kněze z Československa

Foto: Přemysl Fialka

znávací znamení předložili malinkou sošku Jana Nepomuckého. Už mám jen jednu, další je také na Svaté Hoře v muzeu. Další organizování nebylo zapotřebí. Vždycky jsem se jen budoucích kněží ptal, jaké mají přání ohledně zpěvu při obřadu. Pokud neměli žádné, chtěl jsem, aby na závěr zazpívali mariánský hymnus *Tisíckráté pozdravujeme tebe*. Až zemřu, chtěl bych jej zase slyšet, v nebi se ta píseň zpívá dál.

Patřili vámi tajně vysvěcení kněží do nějakých společenství či církevních skupin?

Především to byli salesiáni. Potom také adeпти poslaní paterem Janem Bártou⁵, který působil v severních Čechách. To byl svatý ďábel, jestli

to tak mohu říct. Byl jsem na jeho pohřbu, na rakev mu položili trnovou korunu. Vykonal pro Boží království opravdu mnoho. Těžištěm jeho činnosti byl Liberec a okolí. Dále jsem světil snad jednoho nebo dva jezuitu. Ty, kteří patřili k již zmiňované pia unio, jsem vysvětil všechny.

Znal jste další osudy tajně vysvěcených?

Dvakrát jsem pozval velkou skupinu, aby za mnou přijeli autobusem do Kolína nad Rýnem a několik dní tam pobyli. Některé z nich jsem i navštívil. Byla to zajímavá setkání. Viděl jsem velké odlišnosti. Víte, ono to není tak lehké. Já jsem přesvědčen, že kněžství potřebuje určitou kulturní úroveň. Po kněžích ve své diecézi jsem to

požadoval. Vždy mě například zajímalo, jestli chodí do opery, navštěvují koncerty atp. Mnozí mnou vysvěcení tajní kněží z Československa ale byli asketičtí a chudobní. Já bych tak žít nemohl. I u nás v Německu jsou ale duchovní, kteří žijí velmi prostě a zároveň jsou dobrými kněžími.

Vysvětil jste tajně kandidáty i z jiných zemí?

Ti z Československa mi stačili.

Bylo jich víc než šedesát. Musel jste chránit jejich identitu a zároveň mít o všech přehled. Jistě to nebylo snadné.

Tajně svěcení salesiáni mi vždycky říkali: *Prosím, neposílejte potvrzení o svěcení na generalát do Říma*. To by měl být normální postup. Vysvětlovali mi: *Naši představení v Římě jsou tak naivní. Když přijde nějaký člověk od Stasi⁶, podplatí nějakého preláta...* Proto jsem do Říma žádné tajné svěcení nehlásil. Ale v Západním Berlíně jsem měl tajnou knihu svěcených. Svěřil jsem ji rodině, na kterou jsem se mohl sto procentně spolehnout. Vysvětil jsem jim, o co jde, a řekl: *Až umřu, musíte to dát do rukou osobně Svatému Otci v Římě*.

Co jste s tou tajnou knihou svěcených udělal?

Tu jsem potom zničil.

Pro několik československých salesiánů a jejich blízkých jste zorganizoval tajné licenciátní studium teologie v Erfurtu. Jak k tomu došlo?

Věřil jsem, že licenciátní studium je pro ně důležité. Uvažoval jsem takto: jestliže jednou budou chtít jít třeba do misí, biskup se jich bude ptát: *Co máte za vzdělání?* A proto jsem to rozběhl. Dnes mají v ruce papír s potvrzením, že jsou teology, že jsou teologicky uschopněni převzít učitelskou službu v církvi.

5 Jan Baptista Josef Bárta (1921–1982), františkán. V 50. letech minulého století prošel internací, byl na útěku, vypátrán, zatčen a odsouzen v zinscenovaném procesu Bárta a spol. Po propuštění v roce 1966 organizoval pro řeholníky i řeholnice tajné studium teologie. Za tyto aktivity byl opět vyšetřován a roku 1980 znovu odsouzen k 18 měsícům vězení. V té době měl již závažné zdravotní problémy, nástup trestu mu byl odložen. Než k němu mohlo dojít, zemřel náhle na srdeční infarkt.

6 Staatssicherheit (Stasi), tajná policie NDR, obdoba československé StB.

Je pravda, že ani profesori v Erfurtu jeden o druhém nevěděli, že mají nějakého českého studenta? Tak to mohlo být. Ohledně studia šlo tenkrát mnohé jednodušeji než dnes, kdy je teologicko-filozofická výuka součástí univerzity. Prostě se řeklo: *Nebudeme o tom mluvit.* Tak to bylo nejjistější, protože i v církvi se hrozně moc tlachá.

Jaké byly vaše osobní zkušenosti se sledováním tajnými službami? Jednou jste se zmínil, že v arcibiskupském paláci v Berlíně i v Nepomucenu, semináři pro české bohoslovce v Římě, byly štěnice. To nevím jistě, ale všichni jsme si to mysleli. V mém berlínském bytě byly také. Nemůžu to dokázat, ale u mého předchůdce kardinála Benschke⁷ je našli. Proč by nemohly být u mě? Byl jsem jeho nástupce, tak je tam určitě schovali taky. O tajných svěceních a studiu jsme se bavili pouze tam, kde jsme se mohli cítit bezpečně.

Teprve po změně režimu se zjišťovalo, kolik duchovních patřilo mezi agenty nebo spolupracovníky Stasi či StB. Jak tomu bylo v Berlíně?

Než se někdo stane knězem, čekají ho tři oficiální rozhovory s biskupem mezi čtyřma očima. První proběhne před nástupem do semináře, další před jáhenským a nakonec před kněžským svěcením. Všichni kandidáti kněžství v mojí diecézi mi museli slíbit a rukodáním potvrdit, že se zachovají podle mého pokynu pro rizikovou situaci. Řekl jsem jim: *Kdybyste jako kněží udělali nějakou hloupost – například něco si začali s nějakou ženou, počítejte s tím, že jako první to bude vědět Stasi. Ta na vás zatlačí: „My budeme mlčet, nebudeš mít žádné problémy, ale budeš nám podávat informace o tom, co se děje v církvi.“* Můj pokyn byl: *Až přijdou, musíš jim bez váhání říct: „Hned jdu za biskupem*

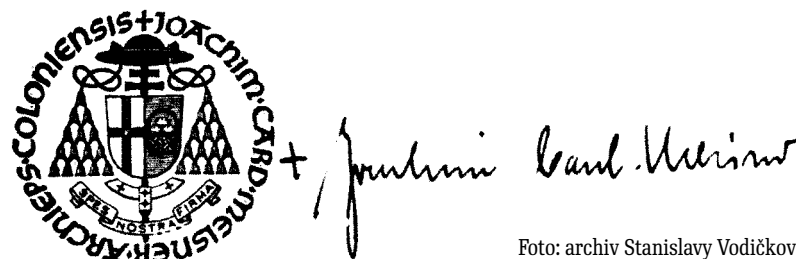

Foto: archiv Stanislavy Vodičkové

a řeknu mu, co jsem udělal a že jste tu už byli.“ Toto mi všichni museli slíbit. Jak jsem řekl, slibovali to třikrát, při vstupu do semináře, před jáhenským a před kněžským svěcením. Během mé služby v Berlíně, za celých devět let, se stalo pouze jednou, že kněz přišel – ne kvůli ženě, ale protože v obchodě něco ukradl, ten osel! V NDR bylo tisíc kněží, naproti tomu je známo pouze dvacet případů těch, kteří se nechali koupit ke spolupráci nebo k tomu byli donuceni. Jeden jidáš z tisíce je příliš, ale když vezmeme v úvahu lidskou slabost, těch dvacet ještě ujde.

Jak jste přijal to, že váš blízký spolupracovník byl také ve službách Stasi?

O tom jsem se dozvěděl až mnohem později. Každé úterý chodil z pověření církve na Sekretariát pro věci církevní. Než se tam vypravil, poklekl přede mnou a žádal: *Dej mi požehnání pro tuto nelehkou úlohu.* Přišlo mi to trochu bigotní, ale nechal jsem ho. A při každém sezení na Sekretariátu pak mě i ostatní biskupy zaprodával. Je to vysoce inteligentní člověk, ale vzrůstem malý. Takoví lidé bývají psychicky ohrožení. Velmi často jsem ho chtěl vyměnit. Ostatní biskupové vždycky řekli: *Nedělej to.* Ale já: *Ne, i diplomati bývají střídáni každých pět let. Někdy mám dojem, že tenhle člověk vyměnil stranu.* Přesto mě nenapadlo, že by mohl být donašeč. Informace o jeho skutečném počínání mi vyrazilo dech. Od Sekretariátu pro věci církevní jsem dostal protokoly o tom, co všechno tam vyprávěl. Vůbec jsem na

to nereagoval, co bych na to taky měl říct? Musíte si uvědomit, že někteří lidé jsou chorobně ctižádostiví. On jak byl malý, se vždycky chtěl stát větším. Před Sekretariátem vždy tvrdil, že my biskupové jsme jen taková potulná sebranka. Co se týče vzdělání, jen on by měl na to stát se biskupem. My ostatní jsme jen takoví lepší kaplani. Odevzdávám toho člověka Božimu slitování.

Pokusila se vás východoněmecká Stasi kontaktovat?

Párkrát. Jednou ke mně přišli z konkrétního důvodu. V roce 1975 jsem se stal biskupem a následujícího roku jsem slavil v Eichsfeldu pouť, kde jsem kázal na téma: *Maria a Marx. Magnificat a Manifest.* Magnificat s jeho imperativem všem zneužívatelům moci: *Mocné sesadí z trůnu.* Tenkrát mi už po bohoslužbě říkali věřící: *Otče biskupe, oni vás sbalí!* Já na to: *To je mi jedno, kázal jsem bibličky a jen jsem to aktualizoval.* Tajní přišli hned druhý den a pouze mě informovali, že pro mě zažádali o vycestování do západního Německa. Moje reakce byla: *Poslyšte, u biskupa to není tak jednoduché, k tomu je kompetentní papež v Římě. Dám vám ale jeho adresu.* Adresu si vzali a nestalo se nic.

Po pádu berlínského zdi se východní blok zhroutil jako domeček z karet. Překvapilo vás, že to šlo tak rychle?

Upřímně řečeno, nevěřil jsem, že ještě zažiji konec komunismu.

Eva Vybíralová

⁷ Alfred Bensch (1921–1979), v letech 1959–1961 světící biskup v Berlíně, do roku 1979 diecézní biskup tamtéž. Od roku 1962 byl arcibiskupem ad personam, což je titul udělovaný papežem jako výraz uznání, roku 1967 se stal kardinálem.